

Informacja

o realizacji Porozumienia Polskich Nadawców Telewizyjnych „Przyjazne media”

25 lutego 1999 roku w siedzibie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w Warszawie podpisane zostało **Porozumienie Polskich Nadawców Telewizyjnych *Przyjazne media***. Dokument podpisali przedstawiciele ośmiu największych działających wówczas na polskim rynku nadawców telewizyjnych (TVP, POLSAT, TVN, Nasza Telewizja, Telewizja Niepokalanów, CANAL +, Polska Telewizja Kablowa, Wizja TV). Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji była zarówno inicjatorem zawartego Porozumienia, organizatorem ponad rocznego procesu dochodzenia do ustaleń Porozumienia, jak i pilnym obserwatorem, a – gdy zachodziła taka konieczność – organizatorem oraz krytycznym uczestnikiem dyskusji publicznej na temat wdrażania jego zasad. KRRiT widziała w Porozumieniu nie tylko dodatkowy mechanizm ochrony zdrowia małoletnich odbiorców programów, ale również ważny w naszych polskich warunkach precedens rozwiązywania problemów funkcjonowania mediów poprzez system dobrowolnych porozumień nadawców.

Porozumienie przyjęte zostało przez znaczną część opinii publicznej z radością i nadzieją. Trzy najbardziej konkretne zobowiązania sygnatariuszy zawarte w porozumieniu to: 1) wprowadzenie wewnętrznych mechanizmów skutecznej kontroli powodującej eliminację programów eksponujących brutalność i przemoc oraz naruszających powszechnie przyjęte normy obyczajowe. 2) obietnica „wprowadzenia jednolitego systemu (kodu) oznakowania programów filmowych i innych audycji fabularnych dla poszczególnych grup wiekowych młodocianych odbiorców” (wraz z przyjęciem za punkt wyjścia *Katalogu zasad kwalifikowania programów telewizyjnych dla różnych kategorii wiekowych dzieci i młodzieży* powstałego w toku prac nad niniejszym Porozumieniem”; 3) zapowiedź powołania stałej Komisji Sygnatariuszy Porozumienia, która miało „czuwać nad przestrzeganiem przyjętych dobrowolnie przez sygnatariuszy niniejszego Porozumienia zobowiązań oraz stanowić forum dyskusji na ten temat”. W praktyce jedynym konkretnym i trwałym rezultatem Porozumienia stały się wprowadzone na ekrany wiosną 2000 roku symbole graficzne, które miały ostrzegać wychowawców przed potencjalnymi zagrożeniami dla młodocianych odbiorców.

Historia kontaktów Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z sygnatariuszami Porozumienia „Przyjazne media” od jego podpisania to ciąg wciąż ponawianych prób upominania przez KRRiT sygnatariuszy, by w pełni wykonali zobowiązania sformułowane w tekście Porozumienia. Rola KRRiT mogła tu być, i była, jedynie perswazyjna, bowiem Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji nie jest stroną Porozumienia, a przyjęte przez nadawców zobowiązania miały charakter dobrowolny. Perswazja ta była systematyczna i konsekwentna. Nie ma tu miejsca na cytowanie obfitej korespondencji prowadzonej w tej sprawie na przestrzeni lat 2000- 2001 przez Przewodniczącego KRRiT z sygnatariuszami, czy na omawianie przebiegu odbywanych w tej kwestii spotkań. Trzeba jednak przypomnieć skrótowo najważniejsze oceny i postulaty zawarte w oficjalnym stanowisku KRRiT z 1 stycznia 2001 roku. Stanowisko to podjęto po wysłuchaniu krytycznych uwag opinii publicznej zgłoszonych na poświęconej ocenie funkcjonowania Porozumienia „Przyjazne media” konferencji w Sejmie RP 28 listopada 2000 roku. W cytowanym stanowisku KRRiT stwierdza m.in., że monitoring programów dostarcza licznych przykładów błędnej kwalifikacji audycji do tzw. „pasma chronionego” – w tym także audycji, które sami nadawcy oznaczają symbolem „Tylko dla dorosłych” - i wzywa nadawców do wspólnego wypracowania bardziej precyzyjnych kryteriów kwalifikacji audycji. KRRiT wyraziła też zaniepokojenie brakiem postępu w realizacji zobowiązania nadawców do stworzenia form

stałego publicznego dialogu z rodzicami, wychowawcami i organizacjami wyrażającymi opinie widzów (m.in. nie wprowadzono stałych audycji poświęconych edukacji medialnej odbiorców). Konkretniej merytorycznej krytyce poddano w oświadczeniu wprowadzony system oznakowań, który - wbrew zobowiązaniom zawartym w Porozumieniu - oderwany został całkowicie od proponowanego podziału na grupy wiekowe dzieci i młodzieży, przez co utracił podstawową funkcję informacyjną i w praktyce przerzucił odpowiedzialność nadawcy na rodziców oraz niejednokrotnie służył przemycaniu treści mogących mieć szkodliwy wpływ na dzieci i młodzież do tzw. „czasu chronionego” – między godz. 6 a 23. KRRiT przypominała też, iż Porozumienie ważną rolę powierzyło stałej Komisji Sygnatariuszy, której prace powinny mieć charakter permanentny zarówno w zakresie systematycznej oceny funkcjonowania przyjętych kryteriów kwalifikacyjnych, jak i informowania o pracach Porozumienia zarówno Krajową Radę, jak i szerszą opinię publiczną, co nie miało miejsca. (Całość materiałów z konferencji z 28 listopada 2000 roku wraz ze stanowiskiem KRRiT opublikowana została w formie książkowej pod tytułem *„Przyjazne media – ocena i perspektywy Porozumienia Polskich Nadawców Telewizyjnych”*, KRRiT Warszawa 2001).

Reakcja sygnatariuszy Porozumienia *Przyjazne media* na wszystkie te upomnienia i propozycje KRRiT była negatywna. Szczególną niechęć wzbudziły postulaty wprowadzenia do systemu oznakowań kategorii grup wiekowych dzieci i młodzieży. Jeden z nadawców określił nawet te postulaty jako „zadanie niewykonalne”. Nie zareagowano też na żądanie uaktywnienia pracy Komisji Sygnatariuszy przez zapewnienie jej zgodnej z Porozumieniem rangi i technicznych możliwości efektywnego działania. Po lekturze odpowiedzi stało się jasne, że sygnatariusze nie zamierzają zmieniać prowadzonej polityki programowej w kierunku zapowiedzianym w Porozumieniu, uważając że wprowadzone znaki załatwiają cały problem. Wrażenie to potwierdził przebieg zwołanego przez KRRiT w gmachu Sejmu 25 czerwca 2001 roku kolejnego spotkania ze wszystkimi sygnatariuszami. Zamykając spotkanie Przewodniczący KRRiT Juliusz Braun wezwał wszystkich sygnatariuszy do przemyślenia raz jeszcze w świetle przedstawionej wszechstronnej argumentacji problemu realizacji postanowień zawartego Porozumienia i do zakomunikowania ostatecznych wniosków Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji. Przypomniawszy także, że już w stanowisku z 11 stycznia 2001 roku KRRiT stwierdzała kategorycznie: „niepowodzenie Porozumienia oznaczałoby konieczność zaostrożenia obowiązujących rygorów prawnych i ich egzekucji”.

Ponieważ żadne wnioski ze strony nadawców po tym „spotkaniu ostatniej szansy” do KRRiT nie napłynęły, a monitoring praktyki nadawczej większości nadawców potwierdził brak postulowanych zmian, KRRiT podjęła decyzję, by w czasie prowadzonych prac nad nowelizacją ustawy o radiofonii i telewizji wprowadzić odpowiednie zapisy zobowiązujące nadawców do wprowadzenia czytelnego systemu oznakowań opartego o podział na grupy wiekowe małoletnich widzów. Projekt takich oznakowań został po raz pierwszy zapisany w projekcie nowelizacji ustawy o radiofonii i telewizji przekazanym przez KRRiT do dalszych prac rządowych 15 stycznia 2002 roku, a następnie znalazł się w nieco zmienionej wersji w projekcie nowelizacji opracowanym przez Ministerstwo Kultury na jesieni 2003 roku.

Budzące tyle nadziei pierwsze dobrowolne Porozumienie Polskich Nadawców Telewizyjnych nie spełniło niestety roli, do której zostało powołane i w konsekwencji musiało być zastąpione przepisami prawnymi, wprowadzonymi 2 kwietnia 2004 roku nowelizacją ustawy o radiofonii i telewizji. Upoważniają one KRRiT do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe warunki kwalifikowania audycji i innych przekazów z uwzględnieniem podziału małoletnich na kategorie wiekowe oraz oznaczania ich odpowiednimi symbolami graficznymi (Ustawa o radiofonii i telewizji z 29 grudnia 1992 roku, z późniejszymi zmianami art. 18 ust. 6).

POROZUMIENIE POLSKICH NADAWCÓW TELEWIZYJNYCH „PRZYJAZNE MEDIA”

Polscy nadawcy telewizyjni podpisani pod niniejszym dokumentem, działając z poparciem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, zawierają Porozumienie o nazwie „Przyjazne media”. Celem Porozumienia jest podjęcie skutecznych działań dla ochrony dzieci i młodzieży przed odbiorem audycji, które mogą zagrażać ich fizycznemu, psychicznemu i moralnemu rozwojowi. Sygnatariusze niniejszego dokumentu a także nadawcy, którzy przystąpią w późniejszym czasie do Porozumienia zobowiązują się dobrowolnie do ścisłego przestrzegania zasad i reguł postępowania w nim określonych.

U podstaw Porozumienia „Przyjazne media” stoją:

1. **przesłanki etyczne:** zdrowie fizyczne, psychiczne i moralne dzieci i młodzieży jest dobrem wspólnym, toteż świadomi wielkiego wpływu telewizji na życie społeczeństwa pragniemy, by nadawane przez nas programy to dobro szanowały i umacniały, zgodnie z zasadą pierwszeństwa dobra odbiorcy sformułowaną w polskiej Karcie Etyki Mediów (zasada 6);
2. **przesłanki społeczne:** rośnie zaniepokojenie negatywnym wpływem niektórych programów telewizyjnych na wychowanie młodego pokolenia. Wskazuje się na związek ukazywanych w telewizji obrazów gwałtu i przemocy z narastaniem zachowań dewiacyjnych i przestępczości wśród młodocianych. Ten niepokój i sprzeciw społeczny – wyrażany przez liczne osoby, środowiska i organizacje – nie może być przez nas ignorowany;
3. **przesłanki międzynarodowe:** sprzeciw wobec nadawania nieuzasadnionych obrazów przemocy i nieobyczajności dają się zauważyć w wielu krajach, co znajduje swój wymiar również w ważnych dokumentach międzynarodowych. Na przykład Dyrektywa 97/36 Rady i Parlamentu Europejskiego z dn. 19 czerwca 1997 w sprawie koordynacji przepisów ustawodawstwa w zakresie programów telewizyjnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej stwierdza (Rozdział V, Artykuł 22): Państwa Członkowskie podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia, iż nadawcy podlegający ich jurysdykcji nie nadają jakichkolwiek programów mogących mieć poważny wpływ na psychiczny, mentalny, lub fizyczny rozwój nieletnich, w szczególności programów pornograficznych lub przedstawiających przemoc;
4. **przesłanki prawne:** ustawa o radiofonii i telewizji z dnia 29 grudnia 1992 r. stwierdza, iż: audycje nie mogą propagować działań sprzecznych z prawem, z polską racją stanu oraz postaw i poglądów sprzecznych z moralnością i dobrem społecznym (Art. 18 ust. 1) oraz, że: audycje, które mogą zagrażać psychicznemu, uczuciowemu lub fizycznemu rozwojowi dzieci i młodzieży nie mogą być rozpowszechniane między godziną 6 rano a godziną 23 (Art. 18 ust. 3). Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 21 listopada 1994 r. precyzuje szczegółowe zasady przestrzegania tych zapisów przez nadawców. Powyższe zakazy i ograniczenia obowiązują wszystkich nadawców i stanowią wspólny punkt wyjścia dla zawartych w niniejszym Porozumieniu reguł postępowania.

Sygnatariusze Porozumienia „Przyjazne media” świadomi odpowiedzialności za dobro widza i w celu praktycznej realizacji odnośnych przepisów prawa zobowiązują się dobrowolnie do respektowania następujących zasad:

Zasada 1. nadawca przystępujący do porozumienia zobowiązany jest uczynić wszystko, co jest możliwe, by dzieci i młodzież nie były narażone na oglądanie programów, które nie są dla nich odpowiednie;

Zasada 2. eliminacja programów eksponujących brutalność i przemoc oraz programów naruszających powszechnie przyjęte normy obyczajowe wymaga wprowadzenia skutecznych mechanizmów kontroli przez samych nadawców;

Zasada 3. potrzebne jest wprowadzenie jednolitego systemu ostrzegania widzów, a szczególnie rodziców dzieci i młodzieży, o potencjalnej szkodliwości programów dla różnych grup wiekowych.

Realizacja tych zasad przebiegać powinna z troską o współdziałanie nadawców i widzów, a przede wszystkim sprzyjać wytwarzaniu form stałego publicznego dialogu na ten temat z odbiorcami, w tym zwłaszcza z rodzicami dzieci i młodzieży, z nauczycielami i wychowawcami oraz z organizacjami wyrażającymi opinię telewidzów.

Jako konsekwencję powyżej sformułowanych zasad w odniesieniu do programów nadawanych w czasie dozwolonym do odbioru przez dzieci i młodzież, to jest między godz. 6.00 i 23.00, sygnatariusze Porozumienia postanawiają:

1. dokonywać wnikliwej analizy wszystkich przeznaczonych do emisji w tym paśmie czasowym programów, w tym także zwiastunów programowych i reklamy pod kątem obecności w nich obrazów przemocy, scen nieprzyzwoitych (seksualizmu) oraz wulgarności języka.
2. przy kwalifikacji programów filmowych i innych utworów fabularnych do emisji uwzględniać, czy występujące w nich sceny drastyczne są uzasadnione logiką wewnętrzną utworu niosącego jako całość jakieś istotne przesłanie artystyczne i moralne, czy też celem ich wprowadzenia do utworu jest bulwersowanie i szokowanie widza.
3. przy redagowaniu programów informacyjnych i dokumentalnych zachować szczególną dbałość, by obrazy przemocy i jej skutków były pokazywane z umiarem, to znaczy tylko w przypadkach, gdy niezbędnie wymaga tego zrozumienie przekazywanej informacji.
4. w celu ułatwienia rodzicom i opiekunom właściwego doboru programów dostosowanych do możliwości percepcyjnych i stopnia rozwoju psychicznego i intelektualnego dzieci i młodzieży kontynuować prace nad przygotowaniem i wprowadzeniem w życie, najszybciej jak będzie to możliwe, jednolitego systemu (kodu) oznakowania programów filmowych i innych audycji fabularnych dla poszczególnych grup wiekowych młodocianych odbiorców zarówno w czasie emisji jak i we wszelkich formach zapowiedzi programowych. Za punkt wyjścia dla ostatecznego wypracowania takiego jednolitego systemu informacyjnego przyjmuje się „katalog zasad kwalifikowania programów telewizyjnych dla różnych kategorii wiekowych dzieci i młodzieży” powstały w toku prac nad niniejszym Porozumieniem (załącznik nr 1).
5. powołać stałą Komisję Sygnatariuszy Porozumienia „Przyjazne media”, do której każdy sygnatariusz deleguje jednego przedstawiciela. Komisja będzie czuwać nad przestrzeganiem przyjętych dobrowolnie przez sygnatariuszy niniejszego

Porozumienia zobowiązań oraz stanowić forum dyskusji na ten temat. Komisja może zapraszać do udziału w pracach osoby spoza grona sygnatariuszy. Sygnatariusze oczekują dalszej współpracy z Komisją ze strony Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Telewizja Polska S.A.

Telewizja Polsat S.A.

TVN Sp. z o.o.

Polskie Media S.A. – Nasza TV

Telewizja Niepokalanów

Polska Korporacja Telewizyjna Sp. z o.o. – Canal +

Polska Telewizja Kablowa

Wizja TV

Warszawa, dnia 25 lutego 1999 r.

KATALOG

zasad kwalifikacji programów telewizyjnych dla różnych kategorii wiekowych dzieci i młodzieży

WPROWADZENIE

Potrzeba ochrony dzieci przed programami zagrażającymi ich rozwojowi, a szczególnie przed publikacjami demoralizującymi, nasyconymi obrazami agresji i treściami pornograficznymi jest z punktu widzenia psychologii uzasadniona w sposób nie budzący wątpliwości.

Dziecko podlega wpływowi oddziaływania mediów z następujących przyczyn:

- obraz świata kształtuje się w dziecku pod wpływem tego, co jest mu prezentowane w publikacjach, telewizji, filmach itp. Dziecko uważa, że takie zachowania, z jakimi styka się za pośrednictwem mediów, są normalne i powszechne. Jeżeli więc, na przykład, styka się często z przemocą, kłamstwem, wulgarnością, uprawianiem seksu bez miłości, dochodzi do przekonania, że takie właśnie postępowanie jest powszechne i właściwe;

- częste oglądanie obrazów przemocy powoduje zmniejszenie siły reagowania na te bodźce, czyli *desensytyzację* (odwrażliwienie). Ofiary przemocy przestają budzić współczucie, a agresja nie wydaje się niczym złym. Podobnie dzieje się z bodźcami seksualnymi przekazywanymi przez pornografię, z którymi częsty kontakt powoduje zmniejszenie wrażliwości na bodźce erotyczne, a co za tym idzie potrzebę bodźców coraz silniejszych, coraz bardziej perwersyjnych itp.;

- dziecko uczy się zachowań i sposobów postępowania poprzez naśladowanie zachowań innych ludzi, także przez naśladowanie sposobów zachowań pokazywanych mu za pośrednictwem mediów. Jeżeli prezentuje mu się zachowania prospołeczne naśladuje je, jeżeli antyspołeczne naśladuje je również. W programach telewizyjnych bardzo często bohater modeluje negatywne formy zachowania (np. złośliwość, agresja, kłamstwo). Jeżeli w dodatku jest to bohater budzący sympatię młodocianego widza, tym bardziej jego złe zachowanie nabiera cech zachowania prawidłowego i atrakcyjnego.

Dziecko nie jest miniaturą człowieka dorosłego. Cechuje je specyficzny sposób przeżywania, swoisty także ze względu na okres rozwojowy, w którym się znajduje, dlatego różne programy nadają się dla dzieci w różnym wieku. Rodzice są odpowiedzialni za to, żeby dzieci korzystały z programów dla nich odpowiednich, ale nadawcy muszą to im umożliwić oznaczając programy tak, aby w każdej chwili można się było zorientować czy nie zawierają one treści zagrażających dzieciom.

Do treści zagrażających rozwojowi dzieci należy zaliczyć przede wszystkim:

- sceny budzące lęk, grozę i obrzydzenie;
- obrazy przemocy, zwłaszcza przemocy przedstawionej realistycznie i zabarwionej erotycznie,
- wulgarne obrazy i słowa;
- obrazy o charakterze seksualnym, zwłaszcza dewiacje seksualne;

- sceny wywołujące fascynację przemocą, nienawiścią i znęcaniem się fizycznym lub psychicznym;
- obrazy okrucieństwa i przemocy wobec zwierząt;
- sceny przedstawiające zabawy, których naśladowanie mogłoby być dla dziecka niebezpieczne.

KONSTRUKCJA KATALOGU

W katalogu wyróżniono **cztery progi wiekowe widzów niepełnoletnich**, dla których pewne programy telewizyjne mogą być szkodliwe, a mianowicie:

1. dzieci w wieku przedszkolnym (do lat 7);
2. dzieci w wieku młodszym szkolnym (od 7 do 12 lat);
3. młodzież w wieku dojrzewania (od 12 do 15 lat);
4. młodzież ze szkół ponadpodstawowych, ale jeszcze nie pełnoletnia (od 15 do 18 lat).

Proponuje się **jednolity kod oznaczeń** informujący rodziców i opiekunów do jakiego wieku program może być szkodliwy. Kod powinien widnieć na ekranie przez cały czas trwania programu oraz w zwiastunach i zapowiedziach programowych, a także być przekazywany przez nadawcę do druku we wszystkich gazetach i czasopismach publikujących programy telewizyjne. Proponuje się jako obowiązujące następujące oznaczenia programów łatwe do zrozumienia i zapamiętania przez rodziców i dzieci, bowiem nawiązujące do znanego od lat sposobu klasyfikacji filmów kinowych:

- 1/ dozwolony bez ograniczeń - bez oznaczeń
- 2/ dozwolony od lat 7 - liczba 7 w kółku w rogu ekranu
- 3/ dozwolony od lat 12 - liczba 12 w kółku w rogu ekranu
- 4/ dozwolony od lat 15 - liczba 15 w kółku w rogu ekranu
- 5/ dozwolony od lat 18 - liczba 18 w kółku w rogu ekranu

Katalog podaje **opis każdego z wyróżnionych przedziałów wiekowych**. Przedstawione opisy eksponują przede wszystkim te właściwości psychicznego funkcjonowania dziecka w danym wieku, które są przyczyną jego podatności na szkodliwe oddziaływanie pewnych programów telewizyjnych. Każdy opis kończy się **podsumowaniem** mającym ułatwić pracę osobom stosującym praktycznie zalecenia katalogu.

Z każdego z opisów wyróżnionych przedziałów wiekowych wyprowadzone są wnioski: **wyjaśnienie jakich programów dzieci w danym okresie rozwojowym, nie powinny oglądać.**

DZIECI DO LAT 7

Ogólna charakterystyka grupy wiekowej:

Okres rozwojowy do 7 roku życia jest czasem kształtowania się podstawowego ustosunkowania się do samego siebie i do otoczenia. Charakter tego podstawowego nastawienia wobec rzeczywistości zależy od rodzaju doświadczeń dziecka w kontakcie ze światem, a zwłaszcza od obrazu tego świata w percepcji dziecka. Jego poczucie

bezpieczeństwa (bądź lęk wobec otoczenia), przyjazne (bądź wrogie) ustosunkowanie do ludzi i przyrody, zainteresowanie i chęć poznania świata (bądź obojętność i znudzenie), aktywność twórcza (bądź bierność), zaufanie do swoich możliwości (bądź zwątpienie) itp. - ogólnie: nastawienie „do”, „od” lub „przeciw” światu - zależy nie tylko od wiedzy o nim, ale także od charakteru zaistniałych z nim skojarzeń emocjonalnych.

Obraz świata oparty jest w tym okresie na spostrzeganiu charakteryzującym się schematycznością i globalnością - dziecko w tym wieku słabo wyróżnia części składowe i nawet jeśli zwraca uwagę na pewne szczegóły, to nie potrafi wyróżnić istotnych części lub cech obiektu spostrzegania. Jest on widziany zwykle w sposób uproszczony, jednowymiarowo, poprzez pryzmat jednej, narzucającej się cechy lub części. Te przyciągające uwagę dziecka właściwości obiektu łatwo są uogólniane na jego całość. Spostrzeganie uzależnione jest od mimowolnej uwagi i zachodzi pod wpływem przypadkowych zainteresowań i niestałych emocji. Wrażenia towarzyszące takiemu spostrzeganiu rzeczywistości stają się podstawą jej oceny, która jest powierzchowna i ogólnikowa.

Przyczynia się to do łatwego ulegania przez dziecko sugestii, tym bardziej, że zdolności krytyczne w tym wieku są bardzo małe. Przejawem niskiego krytycyzmu i wpływu emocji na procesy poznawcze jest trudność dziecka w wyznaczaniu granicy między fikcją a rzeczywistością, czemu sprzyja rosnąca zdolność do fantazjowania. Procesy poznawcze dziecka charakteryzuje również konkretność i brak zdolności do abstrakcji - wiedza dziecka o świecie jest zrelatywizowana do konkretnych sytuacji, czynności i zjawisk.

Dziecko w swoich zachowaniach wzoruje się na innych osobach, naśladując ich postępowanie, sposób bycia itd. Identyfikacja z innymi osobami wyraża się przede wszystkim w wiernym kopiowaniu ich konkretnych zachowań. Naśladowanie dotyczy również postaci widzianych w telewizji i to niezależnie od stopnia realizmu modelu, którym może być królik, Kaczor Donald itp.

Dziecko zorientowane jest na to, co dzieje się aktualnie w danym miejscu („tu i teraz”). Ma małe zdolności wyciągania wniosków z zachowań w przeszłości i przewidywania skutków zachowań i zdarzeń.

Emocjonalność dziecka jest niestała, chwiejna, łatwo ulega pobudzeniu. Duża wrażliwość systemu nerwowego, mała zdolność do poznawczego objęcia pojawiających i zmieniających się wrażeń sprawia, że ulega on szybkiemu przeciążeniu w przypadku nadmiaru bodźców.

Podsumowując, w okresie do lat 7 u dziecka:

- kształtuje się podstawowe ustosunkowanie się „do”, „od” lub „przeciw” światu;
- myślenie jest schematyczne i ogólnikowe;
- bardzo silne jest naśladowanie osób z otoczenia i bohaterów fikcyjnych;
- emocjonalność jest chwiejna, a system nerwowy łatwo ulega przeciążeniu.

W związku z tym dziecko w wieku do lat 7 nie powinno oglądać:

- programów prezentujących obraz świata budzący lęk lub odrazę oraz wywołujący negatywne nastawienie do innych osób i otoczenia (np. niszczenie, znęcanie się, przemoc, poniżanie) - także wtedy, gdy ma to miejsce w filmach animowanych, lub sposób przedstawienia jest nierealistyczny, względnie humorystyczny, przez co dany program może zniekształcać wizję rzeczywistości i relacji międzyludzkich (np. poprzez ignorowanie bólu, cierpienia, usprawiedliwianie lub idealizowanie zła);

- programów, w których ocena moralna zachowania bohaterów wymaga wnikliwości i różnicowania przyczyn, intencji, motywacji itp., co nie jest możliwe do dokonania przez dziecko, a także ukazujących treści seksualne, których istoty dziecko nie może jeszcze zrozumieć;

- programów, w których bohaterowie, niezależnie od stopnia realizmu (a więc także w filmach animowanych), zachowują się w sposób taki, jaki nie chciałoby się, aby postępowały dzieci (np. bohaterowie wrzeszczą, używają wulgarnych zwrotów, kłamią, biją się, oszukują, lekceważą innych, są złośliwi itp.)

- programów budzących silne emocje, zwłaszcza negatywne, jak strach, groza, złość, obrzydzenie, szyderstwo, agresja, obojętność na cierpienia innych itp., co wywołuje rozchwianie emocjonalne, a także (na skutek przeciążenia układu nerwowego) nadpobudliwość, rozkojarzenie, nadrucliwość, impulsywność itp.

Należy promować: programy prezentujące zasadniczo pozytywny obraz świata, wnoszące łagodny klimat emocjonalny, przedstawiające postawy prospołeczne, przyjazne nastawienia do ludzi oraz nasycone emocjami pozytywnymi jak radość, zachwyt, życzliwość itp.

DZIECI W WIEKU 7-12 LAT

Ogólna charakterystyka tej grupy wiekowej :

W okresie rozwojowym od 7 roku życia do wieku dojrzewania (11-13 rok życia) dziecko dąży do poznania świata, zwłaszcza do zdobycia wiedzy o szczegółach i konkretnych zdarzeniach. Ze względu na specyfikę spostrzegania i myślenia wiedza ta ma przede wszystkim charakter informacji o faktach. Wiedzę tę dziecko zdobywa w trakcie nauki szkolnej i poprzez aktywne uczestnictwo w tym, co się dzieje w jego otoczeniu. Służą temu również zainteresowania, które w tym okresie wiążą się z konkretnym działaniem, z praktycznym wykonywaniem pewnych czynności. W dążeniu do poznania świata dziecko często zmienia swe zainteresowania, podążając za tym co nowe, ciekawe, intrygujące i co budzi pragnienie poznania, aktywnego badania, bezpośredniego doświadczenia. Impulsy ciekawości są niekiedy tak silne, że nie równoważą ich jeszcze rozwaga, osąd krytyczny, zdolność przewidywania i zbyt słaba wola, co może prowadzić do pochopnych i niebezpiecznych zachowań.

Na obraz świata, zwłaszcza społecznego, składa się wybiórcza, często przypadkowa, wiedza o faktach i zdarzeniach, ponieważ w swym spostrzeganiu rzeczywistości dziecko koncentruje się na interesujących go aspektach lub szczegółach i bez pomocy dorosłych, którzy ukierunkowałyby jego spostrzeganie, trudno mu ująć to, co istotne, co stanowi w danym przypadku ogólną zasadę. Prowadzi to niekiedy do traktowania przez dziecko jako powszechne, typowe, ogólne, tego co przypadkowe. Sprzyja temu myślenie, które jest ściśle związane z czynnościami na konkretnych przedmiotach. Dziecko wprawdzie może mieć już zdolność dokonywania pewnych operacji myślowych (w tym, na przykład operacji odwracalności - powracania do sytuacji przeszłej i uwzględnienie tego w rozumowaniu), ale potrafi je zastosować tylko na materiale konkretnym - przedmiotach lub ich symbolach.

Wyprowadzanie wniosków z przesłanek o charakterze werbalnym bez ich ukonkretnienia przekracza możliwości dziecka. Skutkiem ograniczenia percepcji i myślenia do konkretnego może być np. dosłowne traktowanie treści metaforycznych lub alegorycznych. Intensywny rozwój wyobraźni sprawia, że dziecko jest bardzo chłonne na wszelkie treści, które mogą stać się interesującym i angażującym emocjonalnie tworzywem fantazji.

W tym okresie dziecko wchodzi w szersze, pozarodzinne środowisko społeczne. Zdobywanie przez nie wiedzy o świecie dokonuje się w tym społecznym kontekście i czynniki społeczne odgrywają w tym procesie ważną rolę, a sama rzeczywistość społeczna, przede wszystkim wiedza dotycząca relacji międzyludzkich jest ważnym składnikiem wiedzy dziecka w ogóle. Dziecko uczy się samodzielnie regulować swoje relacje z innymi osobami, zwłaszcza z rówieśnikami; poznaje normy współżycia społecznego, własne powinności i zobowiązania na rzecz innych, przyswaja sobie normy moralne, dobre obyczaje, wymogi dobrego wychowania i czyni to podstawą oceny postępowania własnego i innych osób.

Dziecko w tym wieku jest zdolne do rozwoju uczuć wyższych: np. moralnych, estetycznych, a także do doświadczenia specyficznych typów relacji międzyludzkich, jak np. przyjaźń.

Jest to czas podatności na wpływy kultury, w której dziecko się rozwija, a która wyznacza sposób rozumienia podstawowych pojęć określających naturę człowieka, jego egzystencji, życia społecznego itp. Wpływy te w znacznej mierze zachodzą u dziecka mimowolnie, poprzez konkretne doświadczenia życiowe, uczestnictwo w tradycji i zwyczajach danej społeczności, a także poprzez obserwowanie zachowań społecznych za pośrednictwem programów telewizyjnych.

Osiągnięciom w aktywności poznawczej, systematycznemu zdobywaniu obszernej wiedzy o świecie, rozwijaniu konstruktywnych zainteresowań, sprzyja fakt, że jest to zwykle okres psychoseksualnej latencji (wyciszenia) oczywiście o ile dziecko nie zostanie poddane oddziaływaniu bodźców rozbudzających przedwcześnie zainteresowania erotyką, takich jak np. filmy erotyczne, obrazy o charakterze pornograficznym, a także programy modelujące zachowania dzieci na wzór intymnych zachowań ludzi dorosłych itp.

Podsumowując, dzieci w wieku od 7 do 12 lat:

- koncentrują się na faktach szczegółowych i na tej podstawie tworzą sobie wizję świata;
- mają tendencję do dosłownego rozumienia treści metaforycznych;
- przyswajają sobie sposoby zachowania na wzór tego, co widzą w otoczeniu i w mediach;
- charakteryzują się psychoseksualną latencją co sprzyja ich aktywności intelektualnej i rozwojowi zainteresowań.

W związku z tym dzieci w wieku 7 - 12 lat nie powinny oglądać:

- programów zawierających nagromadzenie negatywnych obrazów, faktów i zdarzeń (przemoc, niebezpieczeństwa, walka, wulgarność), które przez sumowanie tworzą wizję świata wrogiego i zagrażającego; pokazujących zachowania z dziedziny przemocy i seksu, które służą w filmie dla zilustrowania jakiejś ogólniejszej idei, której dziecko nie jest w stanie zrozumieć, gdyż z takiego programu zapamiętuje nie ogólne przesłanie, a tylko sceny agresji, seksu, wulgarności itp.;
- programów posługujących się metaforą, którą mogłyby traktować dosłownie, gdyż nie potrafią zrozumieć jej głębszego sensu, jeżeli ukazane w niej zło budzi chęć naśladowania, a także prezentujących przemoc bez konsekwencji (np. osoba bita nie doznaje bólu ani krzywdy), przemoc w imię jakiegoś dobra, przemoc spowodowaną do konwencji zabawy itp.;
- programów pokazujących negatywne formy zachowania w postaci dla widza atrakcyjnej, a więc np. u bohatera sprawnego fizycznie, przystojnego, niezwyciężonego,

ładnie ubranego itp. oraz programów ukazujących stosowanie przemocy w sposób skuteczny, pozwalający osiągać cel, zwłaszcza instrumentalny;

- programów rozbudzających zainteresowania erotyką - co zagraża, niezbędnej w tym okresie, psychoseksualnej latencji - poprzez obrazy nagości, zbliżeń intymnych, a zwłaszcza takich, które ukazują wadliwe wzorce zachowań seksualnych, np. przemocy seksualnej, dewiacji seksualnych itp.

Wskazane są dla dzieci w wieku 7-12 lat programy rozwijające zainteresowania poznawcze i rozmaite zamiłowania, ukazujące atrakcyjne sposoby spędzania czasu i rozrywki, a także pozytywne wzory zachowań prospołecznych.

DZIECI W WIEKU 12-15 LAT

Ogólna charakterystyka tej grupy wiekowej :

Okres między 12 a 18 rokiem życia człowieka jest czasem istotnych zmian rozwojowych związanych z przechodzeniem od dzieciństwa do dorosłości. W pierwszej części tego okresu (do 15 roku życia) dominują zmiany będące przejawem procesu dojrzewania biologicznego, a w drugiej (powyżej 15 roku życia) zmiany o charakterze przede wszystkim psychospołecznym.

Zasadnicze zmiany biologiczne zachodzące bardzo dynamicznie w organizmie dziecka osłabiają jego odporność na bodźce dezorganizujące funkcjonowanie psychiczne i czynią je podatnym na zmęczenie, zmiany nastroju, roztargnienie, pobudliwość, drażliwość, impulsywne zachowanie itp. Wzrasta tendencja do podejmowania ryzykownych działań.

Ukształtowana wcześniej równowaga psychiczna i harmonia w relacjach z otoczeniem często ulega w tym wieku zachwianiu, pojawiają się napięcia i konflikty wewnętrzne i w relacjach z innymi osobami. Wywołuje to silne zaabsorbowanie sprawami związanymi z obserwowanymi u siebie zmianami, poszukiwanie wiedzy, która umożliwiłaby uzyskanie odpowiedzi na nowe, ważne pytania i problemy, a przede wszystkim na pytania: na czym polega dorosłość, jak samemu uwolnić się od roli dziecka i stać się dorosłym, jak osiągnąć pojawiające się cele i dążenia życiowe - wprawdzie jeszcze mało dojrzałe, ale mogące ukierunkować myślenie o własnej przyszłości i motywować do określonego działania.

W poszukiwaniu tej ważnej życiowo wiedzy dorastający zwraca się w kierunku osób, które osiągnęły upragnione przez niego cele, co niekiedy prowadzi do fascynacji idolami, bezkrytycznego ich uwielbiana i bezwolnego poddawania się ich wpływowi.

To dążenie do zasadniczego przeorientowania własnego życia może pociągać za sobą negatywną reakcję ze strony najbliższego otoczenia i w konsekwencji naruszyć dotychczasowe z nim relacje i więzi, a także wytworzyć rezerwę lub nawet niechęć wobec reprezentowanej przez to otoczenie ideologii. Paradoksem jest, że zwykle w takich przypadkach silny krytycyzm w stosunku do porzucanych wartości i ideałów współwystępuje z bezkrytycznym i bezwolnym uleganiem przyjmowanej nowej ideologii.

Ponieważ osoby w tym wieku mają silną potrzebę przynależności do grupy rówieśników, dlatego bardziej liczą się z normami grupowymi niż z normami ogólnospołecznymi. Grupy te, dla pokreślenia swej odrębności, mają tendencję do tworzenia własnych, specyficznych norm i obyczajów, również według wzorów obserwowanych w mediach.

Dążąc do uznania przez otoczenie, że dorastająca osoba nie jest już dzieckiem, stara się ona zmanifestować przez dostępne jej sposoby swą zdolność do samodzielności w

poszczególnych obszarach życia, demonstrując swoje możliwości w dziedzinie samodzielności myślenia, decydowania o sprawach jej dotyczących itp., niekiedy czyniąc to w klimacie buntu, przekory czy arogancji. Demonstrowanie „dorosłości” może też przybierać formy patologiczne, np. picie alkoholu, używanie narkotyków itp.

Częste w tym okresie poczucie alienacji, małe doświadczenie życiowe, skłonność do dokonywania pochopnych uogólnień na podstawie przypadkowych obserwacji (co przejawia się w wyrażeniach typu „wszyscy...”, „każdy...”.. „zawsze...”), tendencja do formułowania arbitralnych, bezwzględnych i skrajnych ocen (w kategoriach „czarne - białe”) stwarzają podatność na oddziaływania manipulacyjne, na konformizm itp.

Ponieważ percepcja życia społecznego jest w tym okresie wycinkowa i aspektowa, osoby w tym wieku mogą pod wpływem oglądania jednostronnego obrazu świata dorosłych tworzyć sobie wizję życia społecznego charakteryzującego się przemocą, chaosem i bezprawiem, ignorując fakt, że życie społeczne osób dorosłych jest w zasadzie regulowane przez system norm moralnych, prawnych itp., którym należy podporządkowywać swoje postępowanie.

Podsumowując, osoby w wieku 12-15 lat:

- charakteryzują się dużą pobudliwością emocjonalną i skłonnością do impulsywnego zachowania i podejmowania ryzykownych działań;
- często dążą do przesadnego demonstrowania cech ludzi dorosłych, bez ich głębszego rozumienia;
- poszukują idoli i wzorców atrakcyjnych zachowań, które bezkrytycznie naśladują;
- są podatne na oddziaływania manipulacyjne, konformizm itp.

W związku z tym widzowie w wieku 12-15 lat nie powinni oglądać:

- programów dostarczających bardzo silnych wrażeń i emocji, a zwłaszcza związanych z obrazami przemocy, seksu, które przekraczają ich możliwości rozumienia i zdolności przeżywania, ukazujących widowiskowe walory ryzykanctwa, niebezpiecznych rozrywek, zwłaszcza odbywających się kosztem innych osób;
- programów dających uproszczoną i „spłaszczoną” wizję dorosłości, eksponującą nadmiernie siłę fizyczną, używanie agresji, szczególnie w rolach i instytucjach społecznych, zachowania seksualne, zwłaszcza przedstawiające seks zdehumanizowany, czyli ograniczony do działań fizjologicznych w oderwaniu od uczuć wyższych;
- programów prezentujących postacie atrakcyjne a jednocześnie będące wzorem zachowań negatywnych (jak picie alkoholu, wulgarność, brutalność, używanie narkotyków itd.);
- programów zachęcających do: agresywnych ideologii, ksenofobii, rasizmu, konformizmu, postaw roszczeniowych itp. oraz ukazujących wzory patologicznych norm grupowych i bezkrytycznej, „ślepej” lojalności wobec nich, zwłaszcza gdy normy te odnoszą się do stosowania przemocy, zachowań seksualnych, uzależnień itp.,

Wskazane są w tym wieku programy ukazujące głębsze znaczenie zachowań typowych dla odpowiedzialnych osób dorosłych, a także ukazujące wzory pozytywne, postawy prospołeczne, przejmowanie odpowiedzialności za siebie przez młodych ludzi itp.

MŁODZIEŻ W WIEKU 15-18 LAT

Ogólna charakterystyka tej grupy wiekowej:

W drugiej fazie okresu dorastania (15-18 rok życia) następuje stopniowa integracja funkcji psychicznych, doskonalenie się zdolności myślenia (zwłaszcza abstrakcyjnego), wzrost równowagi emocji itp. Daje to podstawę do stopniowego harmonizowania relacji z innymi osobami. Są to już relacje inne jakościowo niż poprzednio: bardziej świadomie i aktywnie kształtowane, uwzględniające większą samodzielność, odpowiedzialność i autonomię osoby dorastającej.

W poprzednim okresie, była ona bardziej skoncentrowana na domaganiu się uznania, że nie jest już dzieckiem - teraz, gdy to jest oczywiste, staje przed problemem dokonania istotnych wyborów określających rolę, których podjęcie zbliża się wraz z dorosłością. Osoby, które są świadome psychospołecznych zmian, jakie w nich następują starają się przygotować do podjęcia tych ról. Dążą więc do poznania siebie: swoich predyspozycji, ograniczeń, potrzeb psychicznych, motywów itp., a także do określenia własnych celów życiowych i planów - przynajmniej na bliższą przyszłość.

Te procesy kształtowania własnej tożsamości, określania swych ról, relacji społecznych i projektu własnego życia dokonują się w ścisłym związku z rozwojem wiedzy i przekonań o charakterze światopoglądowym. Przekonania na temat natury człowieka, świata, życia ludzkiego, relacji społecznych itp. wpływają na kształtowanie wizji własnej osoby i jej relacji ze światem, a ostatecznie na przebieg życia.

Typowe są w tym okresie: dążenie do zdobycia wiedzy przydatnej w stawianiu się dorosłym i do sprawdzania różnych możliwości kształtowania własnego życia zanim dokona się wyboru tego, co dla danej osoby może być najbardziej odpowiednie, a także pragnienie zaangażowania się w role i zadania życiowe, które zakończyłyby stan psychospołecznego „zawieszenia” i ukierunkowały własne życie. Wszystko to niesie ze sobą ryzyko pochopnego, nieroztropnego działania. Brak doświadczenia życiowego powoduje, że młodzi w tym okresie życia nie umieją jeszcze przewidywać długofalowych następstw i konsekwencji swoich czynów, a w podejmowaniu decyzji są zmienni i krótkowzroczni. Nadal mają silną tendencję do konformizmu wobec norm grupowych i do naśladowania swych idoli. Charakterystyczny dla tego wieku indywidualizm nie sprzyja respektowaniu uniwersalnych norm postępowania.

Podsumowując, młodzi ludzie w wieku 15-18 lat:

- oczekują, że będą traktowani jak ludzie dorośli i aspirują do praw i przywilejów osób dorosłych, jednak bez pełnego zrozumienia na czym dorosłość polega;
- dążą do poznania siebie i określenia swoich ról życiowych;
- mają tendencję do podejmowania ważnych życiowo decyzji, ale nie umieją przewidywać ich konsekwencji;
- mają skłonność do uproszczonego rozstrzygnięcia skomplikowanych i subtelnych spraw egzystencjalnych.

W związku z tym młodzież w wieku 15-18 lat nie powinna oglądać:

- programów ukazujących jednostronnie przywileje życia dorosłych przy równoczesnym pomijaniu obowiązków, systematycznej pracy, zobowiązań wobec innych osób i odpowiedzialności za własne decyzje i czyny, a także przedstawiających seks w

oderwaniu od uczuć wyższych i odpowiedzialności, zwłaszcza wykorzystywany instrumentalnie;

- programów prezentujących wadliwy obraz natury ludzkiej i ról społecznych, np. jednostronnie skoncentrowanych na poszukiwaniu przyjemności, dążeniu do sukcesu za wszelką cenę, czerpaniu zadowolenia z wykorzystywania i poniżania innych, z przemocy i zachowań dewiacyjnych;

- programów ukazujących podejmowanie ważnych życiowo decyzji przy jednoczesnym ignorowaniu ich konsekwencji oraz programów zachęcających (poprzez tworzenie atrakcyjnych wzorów) do naśladowania takiego stylu życia;

- programów sprowadzających widzenie świata do spraw seksu i przemocy i prezentujących je w sposób naturalistyczny i brutalny, a także przedstawiających seks i stosowanie siły jedynie w celu widowiskowym lub dla podkreślenia oryginalności.

Wskazane dla młodzieży w tym wieku są programy i filmy dostarczające rzetelnej wiedzy na temat skomplikowanego świata dorosłych, dokonywania odpowiedzialnych wyborów i rozwijające uczucia wyższe.

* * *

Przedstawiony wyżej katalog prezentuje ogólne zasady, którymi należy się kierować przy chronieniu widzów niepełnoletnich przed programami zagrażającymi ich rozwojowi, a nie spis obrazów niedozwolonych. Ma więc charakter otwarty i od osób dokonujących kwalifikacji filmów wymaga nie mechanicznego stosowania, ale przede wszystkim ma być inspiracją do wyciągania wniosków z przedstawionych prawidłowości rozwojowych i wynikającej z nich podatności dzieci i młodzieży na oddziaływanie telewizji.

Zwartość wydawnictwa KRRiT :
„Przyjazne media”. Ocena i perspektywy Porozumienia Polskich Nadawców
Telewizyjnych, Warszawa 2001
(materiały z sesji w dniu 28.11.2000r.w gmachu Senatu R.P.)

Juliusz Braun - Wstęp do obrad	str.13
Teresa Bogucka - Telewizjo, dorośnij!	str.17
Elżbieta Nagłowska - W ocenie nadawców	str.25
Grażyna Bączkowska - Realizacja porozumienia ”Przyjazne media” w świetle monitoringu programów telewizyjnych	str.29
Maria Braun-Gałkowska – Psychologiczne uzasadnienie potrzeby wprowadzania systemu znaków ostrzegawczych w telewizji	str.39
Iwona Ulfik - System znaków ostrzegawczych w telewizji w świetle wyników badań wśród dzieci	str.47
Lucyna Kirwil - Ocena wprowadzonego systemu znaków ostrzegawczych w telewizji	str.63
Maciej Wrzeszcz - Porozumienie „Przyjazne media” – założenia wyjściowe i oczekiwania społeczne a dotychczasowa realizacja	str.73
Sophie Jehel - System znakowania programów dziecięcych i młodzieżowych we Francji	str.79
John A. Matel - Regulacje chroniące dzieci w praktyce telewizji w Stanach Zjednoczonych	str.91
Dyskusja (omówienie)	str.95
Jadwiga Kwiek - Odbiór telewizyjnych znaków ostrzegawczych – doniesienie z badań (materiał nadesłany)	str.113
Katarzyna Badźmirowska-Masłowska – Dzieci i młodzież w nowym krajobrazie medialnym	str.119

Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji
z dnia 11 stycznia 2001 roku
dotyczące oceny funkcjonowania porozumienia polskich nadawców telewizyjnych
Przyjazne media

KRRiT dokonała oceny funkcjonowania porozumienia polskich nadawców telewizyjnych „Przyjazne media” zawartego w dniu 25 lutego 1999 r. Przy dokonaniu oceny wykorzystano dorobek konferencji zatytułowanej „**Pół roku po wprowadzeniu znaków ostrzegawczych w telewizji – ocena i perspektywy na przyszłość porozumienia nadawców *Przyjazne media***”, która miała miejsce w dniu 28 listopada 2000 r. w Warszawie w gmachu Senatu R.P.

1. KRRiT, która była inspiratorem zawarcia porozumienia „Przyjazne media”, potwierdza swą akceptację dla, sprawdzonej w wielu krajach, idei dobrowolnego samoograniczenia się nadawców celem zwiększenia skuteczności ochrony młodocianych odbiorców programów telewizyjnych. Jednocześnie KRRiT przypomina, iż ustawa o radiofonii i telewizji stwierdza, że audycje i inne przekazy nie mogą propagować działań sprzecznych z prawem, z polską racją stanu oraz postaw i poglądów sprzecznych z moralnością i dobrem społecznym (Art. 18 ust. 1). Ustawa zakazuje nadawania audycji lub innych przekazów, które zagrażają fizycznemu psychicznemu lub moralnemu rozwojowi niepełnoletnich, a w szczególności zawierają treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony i nadmierny eksponują przemoc (Art. 18 ust. 4). Inne audycje, które mogą zagrażać prawidłowemu rozwojowi niepełnoletnich nie mogą być rozpowszechniane między godz. 6 a godz. 23 (Art. 18. ust. 5). Zawarte porozumienie nie może być w żadnym przypadku wykorzystywane dla obchodzenia przepisów obowiązującego wszystkich nadawców prawa.

2. Przebieg konferencji w dniu 28 listopada 2000 r. potwierdził celowość zawartego porozumienia, a szczególnie wprowadzonego wiosną 2000 r. jednolitego systemu znaków ostrzegawczych. Wyniki badań sondażowych dowodzą, iż system znaków został przez odbiorców zauważony i w pewnym stopniu wpływa na uwrażliwienie rodziców i samych dzieci na zagrożenia zawarte w niektórych programach telewizyjnych. KRRiT wyraża uznanie sygnatariuszom za okazaną wolę realizacji porozumienia i za wysiłek włożony w wypracowanie i wdrożenie systemu znaków ostrzegawczych.

3. Wprowadzenie przez nadawców systemu znaków ostrzegawczych nie wyczerpuje jednak treści zawartego porozumienia. Monitoring programów nadawanych przez sygnatariuszy dostarcza przykładów błędnej kwalifikacji audycji do tzw. „pasma chronionego” (między godz. 6 a 23) oraz zamieszczania w tym paśmie pozycji, które sami nadawcy kwalifikują jako audycje „tylko dla dorosłych”. W tym świetle KRRiT pragnie zwrócić uwagę sygnatariuszy porozumienia na pilną konieczność wypracowania wspólnych bardziej precyzyjnych kryteriów kwalifikacji audycji do „pasma chronionego”. Nadawcy powinni zwrócić uwagę na dobór audycji nadawanych w godzinach rannych w dni wolne od nauki w szkołach, kiedy to wielu młodocianych widzów ogląda telewizję.

4. KRRiT wyraża zaniepokojenie brakiem postępu w realizacji zobowiązania nadawców do stworzenia form stałego publicznego dialogu z rodzicami, z nauczycielami i wychowawcami oraz z organizacjami wyrażającymi opinie telewidzów. Nadawcy nie prowadzą badań nad odbiorem systemu oznakowań, nie wprowadzono stałych audycji poświęconych edukacji medialnej odbiorców. W tych sprawach oczekiwać należy zdecydowanych działań ze strony sygnatariuszy.

5. Czas, jaki upłynął od wprowadzenia systemu znaków ostrzegawczych w Polsce, dostarczył wielu przesłanek, ażeby wprowadzony system poddać niezbędnym korektom. Za szczególnie ważne i pilne KRRiT uważa realizację następujących postulatów: a) powiązania systemu oznakowań z podziałem na grupy wiekowe dzieci i młodzieży, b) wprowadzenie bardziej szczegółowych oznaczeń w miejsce obecnego znaku żółtego („za zgodą rodziców”), c) wprowadzenia w ramówkach sygnatariuszy stałych audycji poświęconych problematyce porozumienia, a szczególnie nauce praktycznego korzystania z systemu oznakowań. Warto rozważyć też propozycje, by obok znaków ostrzegawczych nadawcy wprowadzili odrębne oznaczanie audycji specjalnie polecanych do oglądania przez dzieci i młodzież oraz całe rodziny.

6. Porozumienie „Przyjazne media” powierzyło ważną rolę stałej Komisji Sygnatariuszy. Zaslugą Komisji jest wypracowanie i wprowadzenie stosowanego systemu znaków. Konieczne jest dalsze uaktywnienie prac Komisji Sygnatariuszy również w pozostałych zakresach przewidzianych porozumieniem. Wymaga to nadania pracom Komisji charakteru permanentnego (m.in. podjęcia systematycznej oceny funkcjonowania przyjętych kryteriów kwalifikacji audycji), a także stałego informowania o pracach podejmowanych przez komisję zarówno KRRiT, jak i opinii publicznej.

Znaczna część polskiej opinii publicznej, domaga się ograniczenia przemocy w telewizji i zapewnienia lepszej ochrony dzieci i młodzieży przed szkodliwym wpływem niektórych programów. Pełna realizacja porozumienia „Przyjazne media” daje szansę na spełnienie tych oczekiwań przy zachowaniu zasady wolności mediów oraz samodzielności i odpowiedzialności nadawców. Niepowodzenie porozumienia oznaczałoby konieczność zaostrenia obowiązujących rygorów prawnych i ich egzekucji. W poczuciu społecznej wagi tej problematyki KRRiT deklaruje ze swej strony wolę systematycznej i bliskiej współpracy w dalszej realizacji porozumienia „Przyjazne media” ze wszystkimi sygnatariuszami porozumienia oraz ze stałą Komisją Sygnatariuszy.

Przewodniczący
Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji
Juliusz Braun